

Innspill til Klima- og miljødepartementets arbeid med ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken

MiST Orkla industrimuseums oppgave er å forvalte, forske og formidle på utviklinga i industrisamfunnet som utvikla seg rundt aktiviteten på Løkken verk. I dette arbeidet arbeider vi med viktige, store og krevende kulturminner. Med utgangspunkt i dette arbeidsområdet vil jeg komme med 3 innspill til arbeidet med ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken

1 Løkken Verk inn i bevaringsprogrammet for tekniske- og industrielle kulturminner

Gruvevirksomheten på Løkken ble starta i 1654 og den ble raskt landets nest største koppergruve etter Røros. I 1904 ble Orkla Grube Aktiebolag stifta og det var startpunktet for den storstilte industrielle utbygginga av en av verdens største svovelkisforekomster.

Gjennom 333 år, fram til gruva ble nedlagt i 1987, ble det skapt et industrisamfunn og et industrilandskap med utbygging av gruveanlegg, oppredningsanlegg, kraftverk, elektrisk jernbane, skoler og boligområder. Det var klassekamp, internasjonal handel og storpolitikk. Og det stoppa ikke der, ut av dette voks dagens Orklakonsern fram, og Orkdalen er også i dag prega av levende industri,

Alt dette ligger der, og er utvilsomt av høy historisk, teknologisk, industriell, sosial, arkitektonisk og vitenskapelig verdi.

Det er derfor et sterkt behov for at bevaringsprogrammet for tekniske- og industrielle kulturminner videreføres og at nye anlegg nå kommer inn i bevaringsprogrammet slik at en sikrer at de viktigste og mest representative anlegga blir sikra. Og Løkken verk må inn i bevaringsprogrammet.

I vårt anlegg der jeg mener helheten er det viktigste, er det dog 2 anlegg som peker seg ut som særlig verdifulle og krevende kulturminne. Det er Thamshavnbanen og deler av gruveanlegget.

2 Museumsjernbanene må få et bevaringsprogram

Vi eier og driver **Thamshavnbanen**, verdens eldste vekselstrømsdrevne jernbane som fortsatt er i drift. Den ble åpna i 1908 og vi kjører fortsatt med originalt materiale fra 1908.

Thamshavnbanen er 1 av 5 baner i Jernbanens Landsverneplan for jernbanens kulturminner. Samferdselsdepartementet har tatt sitt ansvar som sektormyndighet i prosjektet Statens Kulturhistoriske eiendommer og Thamshavnbanens infrastruktur ble freda i desember 2013.

Jernbaneverke/BaneNor har gjort en god jobb med å følge opp banens infrastruktur. Behova er større enn tilskuddsmidla, men midla er årlig og forutsigbare, slik at det er mulig å planlegge og gjennomføre et effektivt vedlikehold. Men tilskudda går kun til infrastruktur. Det må gå tog på en freda bane. Vognmateriellet må tas vare på samtidig som det brukes. Alle

museumsjernbanene har i dag svært store utfordringer med å klare å bevare og vedlikeholde det rullende materiellet. Her må det etableres virkemidler som sikrer finansiering av restaureringsarbeidet.

3 Næringsdepartementet må fullføre det pålagte arbeidet med departementets kulturhistoriske eiendommer.

Nærings- og fiskeridepartementet har ikke tatt sitt ansvar mht Statens Kulturhistoriske eiendommer. Næringsdepartementet har eierskap til bergverksanlegg og Norsk bergverksmuseum har på oppdrag fra departementet for ca 10 år siden laga ei utredning med forslag om vern for de viktigste gruveanlegga. Men utredninga har etter det jeg vet aldri blitt behandla vidare. Jeg etterlyser behandling av Næringsdepartementets plan for kulturhistoriske gruveanlegg.

Så mine innspill er altså

1. Næringsdepartementet må fullføre det pålagte arbeidet med departementets kulturhistoriske bergverksanlegg.
2. Museumsjernbanene som har nasjonalverdi må gjennom et bevaringsprogram få bedre betingelser for å greie jobben med det rullende materiellet
3. Bevaringsprogrammet for tekniske- og industrielle kulturminner må videreføres og kulturminnet Løkken Verk må inn i bevaringsprogrammet.

Sist sommer i juli hadde vi daværende riksantikvar Jørn Holme på besøk . Det var godt vær og generelt god stemning, så han var nok påvirket av det, men da lokalavisa Sør Trøndelag intervjuet han sa han:

Jeg tar med meg det som direktøren sa i forhold til dette anlegget og banen. Det bør inn i statsbudsjettet.

En skal høre på hva tidligere riksantikvarer har sagt.

Løkken Verk, 25.januar 2019.

Med vennlig hilsen

Torbjørn Lefstad
Museumsdirektør

Orkla
Industrimuseum

MUSEENE I
SØR-TRØNDELAG